

Raport z analizy potencjału turystyczno-kulturowego powiatu bocheńskiego

Agnieszka Kowalik
agnieszka.p.kowalik@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0836-1201

Abstrakt: Powiat bocheński to mikroregion zlokalizowany w województwie małopolskim. Jego potencjał turystyczno-kulturowy został poddany analizie opartej na opracowanej przez Armina Mikos von Rohrscheidt metodzie bonitacji punktowej. W ramach przeprowadzonych badań wyznaczono potencjalne cele turystyki kulturowej z uwzględnieniem ich dostępności, jak również dokonano przeglądu poszczególnych elementów obsługi turystycznej i oferty czasu wolnego. Raport powstał w ramach projektu prowadzonego przez „Turystykę Kulturową”.

I. Dane dotyczące przebiegu badania

Obszar badania: powiat bocheński

Lokalizacja: województwo małopolskie

Zasięg: mikroregion

Metodologia: metoda oceny potencjału turystyczno-kulturowego mikroregionów zawarta w: Mikos von Rohrscheidt A., 2016, *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy*, Poznań.

Kwerenda: źródłowa literatury i materiałów styczeń – kwiecień 2022

Zapytania waloryzacyjne w obiektach i wizje lokalne: marzec – kwiecień 2022

Badania terenowe: sierpień – październik 2021

Przeprowadzający badanie terenowe: Agnieszka Kowalik

Data wypełnienia formularza: czerwiec 2022

II. Formularz waloryzacji mikroregionu

Kategoria I: Potencjalne cele turystyki kulturowej

I.A: Zabytki:

I.A. a) Obiekty sakralne:

Historyczna katedra (12 punktów)

Brak

Historyczna bazylika (za pierwsze dwie, punkty tylko wówczas, jeśli nie są katedrami)
(6)

Bazylika św. Mikołaja w Bochni (6)

Historyczny zespół sakralny dużej wielkości Z (pierwsze dwa) (6)

Brak

Mniejszy lub częściowo zachowany historyczny zespół sakralny (pierwsze dwa) (3)

XVII-wieczny zespół kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP w Nowym Wiśniczu (kościół, plebania, dzwonnica, ogrodzenie z dwiema bramkami i cmentarz kościelny) (3)

XVII-wieczny zespół klasztorny karmelitów w Nowym Wiśniczu (ruiny kościoła p.w. św. Józefa, klasztor – obecnie zakład karny, fortyfikacje bastionowe) (3)

Historyczna znacząca świątynia innych religii lub wyznań ZD (za pierwsze dwie) (6)

Brak

Sanktuarium historyczne o znaczeniu międzynarodowym (10)

Brak

Sanktuarium historyczne o znaczeniu krajowym lub regionalnym (diecezjalnym) (1 pierwsze) (6)

Sanktuarium Narodzenia NMP w Okulicach (gm. Rzezawa) – kult od XIII wieku (6)

Sanktuarium Matki Bożej Różańcowej w Bochni – kult od XVI wieku (-)

Sanktuarium św. Szymona w Lipnicy Murowanej – kult od XVII wieku (-)

Sanktuarium o znaczeniu ponadregionalnym bez historycznego kultu (za pierwsze dwa) (7)

Brak

Sanktuarium o znaczeniu ponadregionalnym lub sanktuarium o znaczeniu regionalnym bez historycznego kultu (pierwsze dwa) (3)

Brak

Inna historyczna stale dostępna świątynia innych wyznań i religii (4)

Brak

Inna świątynia innych wyznań i religii Z (2)

Brak

Aktualna siedziba biskupia (6)

Brak

Inne obiekty sakralne o znacznych walorach architektonicznych (pierwsze trzy) (4)

Barokowy kościół p.w. Narodzenia Jana Chrzciciela w Chełmie (gm. Bochnia) (4)

Neogotycki kościół p.w. św. Antoniego Padewskiego w Cikowicach (gm. Bochnia) (4)

Neogotycki kościół p.w. św. Anny w Łapczycy (gm. Bochnia) (4)
Gotycki kościół p.w. św. Andrzeja Apostoła w Lipnicy Murowanej (-)
Drewniany kościół p.w. św. Bartłomieja w Łapanowie z 1529 r. (-)
XIX-wieczny kościół p.w. Nawiedzenia NMP w Tarnawie (gm. Łapanów) (-)
Kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Muchówce (gm. Nowy Wiśnicz)
(-)
Gotycko-renesansowy kościół p.w. św. Wojciecha w Starym Wiśniczu (gm. Nowy Wiśnicz) (-)
Drewniany kościół p.w. NMP Królowej Polski w Kamionnej (gm. Trzciana)
z 1934 r. (-)

I.A. b) Zamki i pałace:

Monumentalny zamek lub pałac historyczny, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy) (12)

Brak

Monumentalny zamek lub pałac historyczny ZD (za pierwsze trzy) (10)

Zamek Lubomirskich w Wiśniczu – w typie palazzo in fortezza (10)

Zamek lub pałac historyczny, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy) (5)

Brak

Zamek lub pałac historyczny ZD (za pierwsze trzy) (3)

Brak

Zamek lub pałac stylizowany D (za pierwsze dwa*) (2)

Brak

Dwór lub inna rezydencja, miejsce ważnych wydarzeń (za pierwsze trzy) (6)

Dworek „Koryznówka” w Nowym Wiśniczu – schronił się w nim po ucieczce z Auschwitz rotmistrz Witold Pilecki i pisał w nim swój raport (6)

Ruina historyczna zamku/grodu/pałacu D (za pierwsze trzy***) (2)

Wczesnośredniowieczne grodzisko w Łapczycy (2)

Średniowieczne grodzisko w Chelmie (gm. Bochnia) (2)

Grodzisko w Sobolowie (gm. Łapanów) (2)

Grodzisko w Kopalinach (gm. Łapanów) (-)

Ruina historyczna zamku, pałacu, grodu niedostępna (za pierwsze trzy****) (1)

Zamek Żupny w Bochni (-)

Ruina zamku w Chrostowej (gm. Łapanów) (-)

I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne:

Średniowieczny cenny zespół urbanistyczny z rynkiem i ulicami, zachowany w znacznej części (za pierwsze trzy) (12)

Bochnia: szachownicowy układ urbanistyczny z XIII wieku, z centralnie położonego rynku wychodzi 9 ulic (12)

Lipnica Murowana: XIV-wieczny układ urbanistyczny z czworobocznym rynkiem i ulicami wychodzącymi z jego naroży (12)

Inny cenny zespół urbanistyczny na przynajmniej krajołą skalę (10)

Wiśnicz: XVII-wieczny układ urbanistyczny z czasów lokacji (10)

Historyczny zespół urbanistyczny z rynkiem, zachowany we fragmentach (pierwsze dwa) (3)

Brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych, miejsce ważnych wydarzeń ZD (pierwsze trzy) (6)

Brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych, miejsce ważnych wydarzeń Z (pierwsze dwa**) (6)

Brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych ZD (pierwsze trzy**) (4)

Budynek dworca kolejowego w Bochni (4)

Willa dr Mieczysława Dembowskiego w Bochni (obecnie Oddział Archiwum Narodowego w Krakowie) – proj. Teodor Talowski (4)

XIX-wieczny budynek Starostwa Powiatowego w Bochni – proj. Władysław Ekielski (4)

Neorenesansowy budynek gimnazjum, a obecnie I LO im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni (-)

Budynek – miejsce ważnych wydarzeń ZD (pierwsze dwa***) (4)

Brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych Z (pierwsze trzy****) (3)

Renesansowy szlachecki dwór obronny w Wieruszycach (gm. Łapanów) (3)

Budynek – miejsce ważnych wydarzeń Z (pierwsze dwa*****) (1)

Brak

Historyczne fortyfikacje miejskie zachowane w znacznej części ZD (4)

Brak

Znaczne fragmenty historycznych fortyfikacji miejskich (2)

Brak

Ruiny fortyfikacji miejskich (1)

Relikty murów obronnych w Lipnicy Murowanej (1)

Zachowane w znacznej części zespoły zabytkowe związane z dziejami innych niż polska grup etnicznych (za pierwsze dwa zespoły) (7)

Brak

Pojedyncze zabytki związane z dziejami innych grup etnicznych ZD (za pierwsze dwa*) (4)

Cmentarz ewangelicki w Gawłowie (gm. Bochnia) (4)

Dawny hitlerowski obóz pracy przymusowej i cmentarz żydowski w Nowym Wiśniczu (4)

Częściowo zniszczone lub niedostępne obiekty związane z innymi grupami etnicznymi (pierwsze dwa) (1)

Budynek dawnej synagogi przy ul. Trudnej 13 w Bochni – obecnie przeznaczony na cele komercyjne (1)

Budynek dawnej rzeźni rytualnej przy ul. Brackiej 5 w Bochni (1)

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu międzynarodowym ZD (pierwszy) (10)

Kopalnia Soli Bochnia (10)

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu krajowym ZD (pierwsze dwa*)(7)

Brak

Zabytek techniki/przemysłowy o znaczeniu regionalnym ZD (do trzech***) (3)

Zegar miejski z XIX w. na fasadzie Urzędu Miasta Bochnia (-)

Wisząca kładka na Rabie w Mikuszowicach (-)

Spichlerz z 1869 r. w Łapczycy (gm. Bochnia) (-)

Historyczna funkcjonująca stale linia kolejowa lub żegluga (tylko za przystanek początkowy lub końcowy danej linii) (6)

Brak

Historyczna funkcjonująca sezonowo lub nieregularnie linia kolejowa lub żegluga (lub przystanki pośrednie linii stałej) (za pierwszy przystanek**) (4)

Brak

I.A. d) Obiekty militarne:

Zespół forteczny o bardzo dużym znaczeniu militarnym, zachowany w znacznej części
ZD (10)

Brak

Zespół forteczny o mniejszym znaczeniu lub zachowany w mniejszej części* ZD (4)

Brak

Zespół forteczny o mniejszym znaczeniu, dostępny sezonowo lub w mniejszej części**
(2)

Brak

Pojedyncze zachowane obiekty forteczne ZD (za pierwsze dwa***) (2)

Fortyfikacje bastionowe wokół Zamku w Wiśniczu (2)

Pojedyncze obiekty forteczne częściowo dostępne, ruiny fortec (pierwsze dwie****) (1)

Brak

Zachowana w dużej części, dostępna linia umocnień, ważna strategicznie (pierwsze
dwie) (4)

*Bochnia, Góra Św. Jana w Mikuszowicach (gm. Bochnia) – niemieckie
fortyfikacje polowe z okresu II wojny światowej, wchodzące w skład linii
„Stellung a 2” (4)*

Zachowana w niewielkiej części, dostępna linia umocnień* (2)

Brak

Pojedyncze dostępne fragmenty umocnień (pierwsze dwa**) (1)

Brak

Dodatkowe punkty za obiekty dziedzictwa kulturowego:

Obiekty Dziedzictwa Kulturowego o znaczeniu międzynarodowym ZD: UNESCO (30)

Kopalnia Soli Bochnia (30)

Kościół p.w. św. Leonarda w Lipnicy Murowanej (30)

Obiekt będący na polskiej liście Pomników Historii ZD (dodatkowo, jeśli nie znajduje
się on na liście UNESCO) (15)

Nowy Wiśnicz – zespół architektoniczno-krajobrazowy (15)

Przy braku ogólnej dostępności obiektów z tej grupy punkty są odejmowane,
pozostawia się tylko 1/3 punktów przyznanych za dany obiekt, jeśli inaczej nie
wskazano.

Nie dotyczy

Dodatkowe punkty za wszystkie miejsca bądź obiekty wypisanych powyżej klas:

Za stałych przewodników miejskich oprowadzających po obiektach lub przewodników obiektowych w j. polskim (za pierwsze pięć) (po 2)

Po dostępnych obiektach w wymienionych miejscowościach (m.in. Bochnia, Nowy Wiśnicz, Lipnica Murowana) oprowadzają przewodnicy terenowi oraz przewodnicy beskidzcy (kontakt przez Biuro Obsługi Ruchu Turystycznego PTTK Oddział w Bochni lub na stronie internetowej Tarnowskiego Centrum Informacji), dodatkowo usługi przewodników obiektowych dostępne są w Kopalni Soli Bochnia oraz Zamku w Wiśniczu (10)

Za minimum dwa języki obce w ofercie przewodników (w pierwszych pięciu obiektach) (po 1)

Przewodnicy terenowi/beskidzcy oprowadzają po miejscowościach i obiektach w regionie m.in. w języku angielskim, niemieckim i rosyjskim (wykaz na stronie Tarnowskiego Centrum Informacji) (5)

Za możliwość zamówienia przewodnika obiektowego** (pierwsze pięć) (1)

Kopalnia Soli Bochnia (-)

Zamek w Wiśniczu (-)

Za minimum dwa języki obce w ofercie przewodników obiektowych (w pierwszych pięciu) (po 1 pkt)

Kopalnia Soli Bochnia – język angielski (-)

Zamek w Wiśniczu – język angielski (-)

Przewodniki elektroniczne po miejscu lub obiekcie (za pierwsze trzy) (1)

Lipnica Murowana – audioprzewodnik (1)

Kopalnia Soli Bochnia – beacons (1)

Zamek w Wiśniczu – beacons (1)

Bochnia pieszo i rowerem – aplikacja mobilna na smartfony (-)

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego miejsca lub obiektu (pierwsze 2) (2)

Brak

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania miejsca lub obiektu (pierwsze 2) (2)

Kopalnia Soli Bochnia – programy edukacyjne dla różnych grup wiekowych (2)

Zamkowa Akademia Historii w Nowym Wiśniczu – warsztaty alchemiczne, sarmackie, ceramiczne i rycerskie (2)

Wersje obcojęzyczne przewodników elektronicznych (przynajmniej dwie wersje obcojęzyczne, w pierwszych trzech obiektach) (1)

Lipnica Murowana – audioprzewodnik w wersji: angielskiej, niemieckiej, francuskiej, hiszpańskiej, włoskiej i japońskiej (1)

Własny materiał informacyjny w obiekcie, jak publikacje monograficzne, albumy (za pierwsze trzy objekty) (1 pkt)

„Kopalnia Soli Bochnia. Historia wykuta w soli”(1)

Własny materiał informacyjny w obiekcie w językach obcych (przynajmniej dwóch) w pierwszych trzech obiektach (1 pkt)

„Bochnia Salt Mine: history caved in salt”(-)

Za bardzo dobry (2) lub dobry (1) stan konserwacji i estetyki najważniejszych trzech obiektów (element uznaniowy) można doliczyć w sumie od 1 do 2 punktów dla całego regionu.

Kopalnia Soli Bochnia, Bazylika św. Mikołaja w Bochni, Zamek w Nowym Wiśniczu (2)

I.B. Miejsca historyczne lub znaczące:

I.B. a) Budowle historyczne i monumenty:

Monumenty (pomniki) o znaczeniu międzynarodowym (za każdy*) (8)

Brak

Monumenty (pomniki) o znaczeniu krajowym (do trzech*) (6)

Brak

Monumenty (pomniki) o znaczeniu regionalnym (do trzech) (2)

XIX-wieczny pomnik króla Kazimierza Wielkiego w Bochni (2)

Pomnik Stanisława Fischera w Bochni (2)

Pomnik gen. Leopolda Okulickiego „Niedźwiadka” w Bochni (2)

Pomnik ofiar bocheńskiego getta w Baczkowie (gm. Bochnia) (-)

Pomniki lub objekty małej architektury o znaczeniu lokalnym (do trzech***) (1)

XIX-wieczna figura św. Floriana w Nowym Wiśniczu (1)

XIX-wieczny kamienny posąg Chrystusa na kolumnie w Nowym Wiśniczu (1)

XIX-wieczna drewniana kaplica przydrożna w Buczkowie (gm. Rzezawa) (1)

Miejsca historyczne o znaczeniu międzynarodowym (do trzech) (8)

Brak

Miejsca historyczne o znaczeniu krajowym (do trzech) (4)

Brak

Miejsca historyczne o znaczeniu regionalnym (do trzech**) (2)

Wzgórze Uzbornia w Bochni – miejsce rozstrzelania 52 mieszkańców Bochni 18.12.1939 r. w odwecie za napad na posterunek niemieckiej policji (2)

Nieszkowice Wielkie (gm. Bochnia) – miejsce katastrofy samolotu Liberator 14/15.08.1944 r., którego załoga wracała do Włoch po dokonaniu zrzutów na powstańczą Warszawę (2)

Wzgórze Lecha – Wiśnicz Mały (gm. Nowy Wiśnicz) – podczas II wojny światowej magazyn broni AK okręgu bocheńskiego (2)

Miejsca związane z akcją utworów literackich o międzynarodowym znaczeniu (za pierwsze trzy) (3)

Brak

Miejsca związane z akcją utworów literackich o krajowym znaczeniu (za pierwsze trzy) (2)

Bochnia – Legenda o świętej Kindze (2)

Królowka – poemat „Wiesław” Kazimierza Brodzińskiego (2)

Lipnica Murowana – „Legendy z życia świętych” Antoniny Domańskiej (2)

Miejsca związane z biografią osób o międzynarodowym znaczeniu (pierwsze trzy) (3)

Bochnia – miejsce narodzin m.in. inż. Rudolfa Modrzejewskiego (1861-1940), syna aktorki Heleny Modrzejewskiej, konstruktora 40 mostów w USA, m.in. mostu Benjamina Franklina w Filadelfii oraz pianisty Jakuba Kuszlika (ur. 1996), laureata IV nagrody XVIII Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina (3)

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu (do trzech) ZD (2)

Chrostowa-Dąbrowica – XIX wieczny dwór należący do gen. Jana Henryka Dąbrowskiego (1755-1818) (2)

Królowka – miejsce narodzin Kazimierza Brodzińskiego (1791-1835), poety, historyka, krytyka literackiego, tłumacza, publicysty i myśliciela (2)

Bratucice (gm. Rzezawa) – miejsce narodzin gen. Leopolda Okulickiego ps. „Niedźwiadek”(1898-1946) (2)

Dworek „Koryznówka” w Nowym Wiśniczu – przebywali w nim m.in. Jan Matejko (1838-1893) i Witold Pilecki (1901-1948) (-)

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu niedostępne lub częściowo zachowane (za pierwsze dwa*) (1)

Brak

Miejsca związane z biografią osób o regionalnym znaczeniu (pierwsze dwa) (1)

Bochnia – miejsca działalności prof. Stanisława Fischera (1879-1967), nauczyciela, działacza społecznego, badacza dziejów i zabytków Bocheńszczyzny, inicjatora utworzenia Muzeum Ziemi Bocheńskiej w Bochni, odznaczonego przez Instytut Pamięci Męczenników i Bohaterów Holokaustu Yad Vashem w Jerozolimie tytułem „Sprawiedliwi wśród Narodów Świata” (1)

Łapanów – miejsce urodzenia utytułowanego kierowcy rajdowego Janusza Kuliga (1969-2004), zmarłego tragicznie w Rzezawie (1)

Proszówki – miejsce urodzenia Walerego Wielogłowskiego (1805-1865), działacza społecznego i politycznego, pisarza, wydawcy, posła na Sejm Krajowy, inicjatora wielu przedsięwzięć (Towarzystwo Sztuk Pięknych w Krakowie, szkoła rolnicza w Czernichowie) (-)

Miejsca związane z biografią osób innej narodowości, ważnych w skali krajowej dla tych narodowości (za pierwsze dwa) (2)

Bochnia – miejsce, w którym urodził się rabin Reichberg Mendel (1922-2011), założyciel i przewodniczący Amerykańskiego Stowarzyszenia Ochrony Żydowskich Cmentarzy i Obiektów Historycznych w Polsce, działacz na rzecz zbliżenia polsko-żydowskiego (2)

I.B. b) Cmentarze historyczne

Nekropolia zbiorowa władców Polski (8)

Brak

Nekropolia zbiorowa innych znanych w skali kraju osobistości (do trzech) (5)

Krypta grobowa Lubomirskich w kaplicy zamkowej w Wiśniczu (5)

Nekropolia zbiorowa znanych osobistości w skali regionu (do trzech) (2)

Cmentarz komunalny przy ul. Orackiej w Bochni (2)

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali międzynarodowej (6)

Brak

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali kraju (do trzech) (2)

Brak

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali regionu (do trzech) (1)

Cmentarz św. Rozalii w Bochni – miejsce pochówku o. Władysława Calki (1)

Cmentarz komunalny w Nowym Wiśniczu – miejsce pochówku dr. med. Władysława Jasieńczyka Jabłońskiego (1)

Cmentarz parafialny w Łapanowie – miejsce pochówku Janusza Kuliga (1)

Inny cmentarz zabytkowy z ciekawymi obiektami sztuki sepulkralnej*** (do dwóch)
ZD (1)

Cmentarz parafialny w Żegocinie z najstarszym w Polsce chłopskim nagrobkiem Reginy Kuscyny z 1833 r. (1)

Cmentarze z okresu I wojny światowej: Bochnia (nr 313, 314), gm. Bochnia: Bogucice (nr 317), Gawłów (nr 316), Gierczyce (nr 336), Nieprzeźnia (nr 338), Wola Nieszkowska (nr 340), gm. Drwinia: Grobla (nr 322), Mikluszowice (nr 323), gm. Lipnica Murowana – Rajbrot (nr 300), gm. Łapanów – Sobolów (nr 341), gm. Nowy Wiśnicz: Muchówka (nr 308), Nowy Wiśnicz (nr 311), gm. Rzezawa: Bratucice-Radziejów (nr 318), Krzeczów (nr 315), gm. Trzciana: Leszczyna (nr 310), Łąka Dolna (nr 305, 306, 307), Trzciana (nr 309), gm. Żegocina: Łąka Górna (nr 304), Żegocina (nr 301, 302) (1)

Za każdy cmentarz zabytkowy lub inną nekropolię o znacznie ograniczonej dostępności – odejmuje się połowę przyznanych punktów

Nie dotyczy

I.B. c) Budowle współczesne

Budowle współczesne o bardzo wysokiej wartości architektonicznej D (do dwóch) (5)

Tężnia solankowa w Bochni – jedna z największych w Polsce (5)

Budowle współczesne o bardzo wysokiej wartości architektonicznej (nie dostępne) (do dwóch*) (2)

Brak

Budowle współczesne o wysokiej wartości architektonicznej (do trzech**) (1)

Brak

I.C. Pojedyncze dzieła sztuki:

Pojedyncze obiekty sztuki historycznej o znaczeniu międzynarodowym (10)

Brak

Pojedyncze obiekty sztuki historycznej o znaczeniu krajowym (do trzech) (5)

Brak

Pojedyncze obiekty sztuki historycznej o znaczeniu regionalnym (do trzech*) (3)

Wiśnickie Kolumny (3)

XIX-wieczny zegar i dzwon w Ratuszu Miejskim w Nowym Wiśniczu (3)

XVII-wieczna kolumna toskańska upamiętniająca zwycięstwo wojsk księcia Jerzego Lubomirskiego nad Szwedami w 1656 r. w Kamionnej (gm. Trzciana) (3)

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu międzynarodowym (9)

Brak

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu krajowym (do trzech*) (5)

Brak

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu regionalnym (do trzech**) (2)

Górnice wagoniki na Rynku w Bochni (2)

Tęcza Wolności w Nowym Wiśniczu (2)

Figury trojga świętych lipnickich: św. Urszuli Ledóchowskiej, bł. Szymona i bł. Marii Teresy Ledóchowskiej (2)

Obelisk ośmiu wieków Bochni (-)

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki)

Muzea o znaczeniu międzynarodowym (10)

Brak

Muzea o znaczeniu krajowym (do trzech) (8)

Muzeum pamiątek po Janie Matejce „Koryznówka” w Nowym Wiśniczu – oddział Muzeum Okręgowego w Tarnowie (8)

Muzea o znaczeniu regionalnym (do trzech) (5)

Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni (5)

Muzeum Motyli Arthropoda w Bochni (5)

Muzeum Ziemi Wiśnickiej w Nowym Wiśniczu (5)

Muzeum Sanktuarium Maryjnego w Okulicach – filia Muzeum Diecezjalnego w Tarnowie (-)

Muzeum Parafialne im. Stróżów Grobu Bożego w Chelmie – filia Muzeum Diecezjalnego w Tarnowie (-)

Muzea o znaczeniu lokalnym (do trzech***) (2)

Galeria Adama Migdała w Bochni (2)

Muzeum Książki Kucharskiej i Kulinarnej im. Stanisława Czernieckiego w Chrostowej (gm. Łapanów) (2)

Muzeum Mleczarstwa w Królówce (gm. Nowy Wiśnicz) (2)

Muzea typu skansenowskiego duże o przynajmniej regionalnym zasięgu (10)

Brak

Inne muzea typu skansenowskiego (za pierwsze dwa) (6)

Ekomuzeum Józefa Kluby w Sobolowie (gm. Łapanów) (6)

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu krajowym (w sumie za pierwsze trzy) (4)

Brak

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu regionalnym* (w sumie za pierwsze trzy) (2)

Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni: „BOCHNIAPÓŁWSIMIASTO – miejsca i ludzie. Wystawa bocheńskiej kolekcji obrazów Nikifora” (czerwiec-listopad 2021), wystawa ze zbiorów pozaeuropejskich „Dookoła świata” (lipiec-listopad 2021), wystawa historyczna „Na podhalańskim szlaku. 2 pułk strzelców podhalańskich i spadkobiercy tradycji”, (wrzesień-listopad 2021), wystawa malarska Sławomira Jabłońskiego „Sentymentalne spojrzenie w przeszłość” (listopad 2021) (2)

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na dużą skalę (ponad 10 placówek) (4)

Brak

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na mniejszą skalę* (3-9 placówek) (2)

Brak

Lokalne izby pamięci, ogólnodostępne prywatne kolekcje pamiątek (do trzech****) (1)

Izba Regionalna w Lipnicy Murowanej (1)

Izba Pamięci Generała Leopolda Okulickiego w Bratucicach (1)

Wystawa pamiątek po rodzinie Ledóchowskich w Lipnicy Murowanej (1)

Samodzielne prezentacje multimedialne (pierwsze dwie) (4)

Centrum Pielgrzyma i Turysty w Lipnicy Murowanej – hologramy kościoła św. Leonarda i tryptyków w technologii VR (4)

Przy wszystkich uwzględnionych powyżej muzeach i ekspozycjach **dotatkowe** punkty za:

Ekspozycje i prezentacje multimedialne (do dwóch) (2)

Muzeum Ziemi Wiśnickiej w Nowym Wiśniczu – wirtualny spacer (2)

Muzeum Motyli Arthropoda w Bochni – wirtualny spacer (2)

Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni – wirtualny spacer, wirtualne wystawy: Pamiątki dziejów ojczystych, Bochnia w obrazach – malarskie widoki miasta, Ślady jego obecności, Motyw dziecka w sztuce, Wypominki bocheńskie 2020, Święta jak marzenie (-)

Bastion VR w Nowym Wiśniczu (-)

Wersje obcojęzyczne ekspozycji i prezentacji multimedialnych (do dwóch) (za każdą 1)

Brak

Ekspozycje i prezentacje albo samodzielne placówki muzealne związane tematycznie z innymi grupami narodowymi lub etnicznymi, dziejami innych państw lub narodów (za pierwsze dwie z objaśnieniami w innym języku) (3)

Brak

Przewodniki elektroniczne (1)

Muzeum Motyli Arthropoda w Bochni – beacons (1)

Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni – beacons (1)

Muzeum Ziemi Wiśnickiej w Nowym Wiśniczu – beacons (1)

Muzeum Mleczarstwa w Królówce (gm. Nowy Wiśnicz) – beacons (1)

Wersje obcojęzyczne przewodników elektronicznych (do 2 języków za każdy) (1)

Brak

Przewodnicy obiektowi stali (2)

Muzeum pamiątek po Janie Matejce „Koryznówka” w Nowym Wiśniczu (2)

Muzeum Motyli Arthropoda w Bochni (2)

Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni (2)

Przewodnicy obcojęzyczni obiektowi stali (za każdy język do trzech) (1)

Muzeum Motyli Arthropoda w Bochni – język angielski (1)

Przewodnicy obiektowi na wcześniejsze zamówienie** (1)

Muzeum Ziemi Wiśnickiej w Nowym Wiśniczu (-)

Przewodnicy obiektowi na wcześniejsze zamówienie w przynajmniej 2 językach obcych (w braku stałych), za każdy język do trzech (1)

Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni – jęz. angielski (-)

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego muzeum (pierwsze 2) (po 2 pkt)

Brak

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania muzeum (za pierwsze 2) (po 1 pkt)

Muzeum Motyli Arthropoda w Bochni – lekcje przyrodnicze: „Bal przebierańców, czyli jak kamuflują się owady”, „Owady z Księgi Rekordów Guinnessa, czyli jak potrafi zaskoczyć przyroda” (1)

Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni – lekcje muzealne (m.in. z zakresu dawnych zwyczajów, legend, etymologii imion i nazwisk, historii i kultury bocheńskich Żydów, archeologii) (1)

Własny materiał informacyjny, wydany nie dawniej niż przed 5 laty (1)

Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni: Flaszka J. (red.), 2021, Naziemne skarby kultury – album (1)

Wersje obcojęzyczne własnego materiału informacyjnego (min. dwie wersje) (1)

Brak

Sklep muzealny otwarty w godzinach pracy muzeum (1)

Muzeum pamiątek po Janie Matejce „Koryznówka” w Nowym Wiśniczu (1)

Muzeum Motyli Arthropoda w Bochni (1)

Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni (1)

Przy muzeach o znaczeniu **krajowym** dodatkowe punkty za:

Opis zbiorów w językach obcych (1)

Brak

Pojedyncze eksponaty (kolekcje) o znaczeniu międzynarodowym (do dwóch) (2)

Brak

Przy muzeach **regionalnych i lokalnych** punkty dodatkowe za:

Stałe godziny otwarcia (1)

Muzeum Motyli Arthropoda w Bochni (1)

Muzeum Ziemi Wiśnickiej w Nowym Wiśniczu (1)

Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni (1)

Pojedyncze eksponaty lub kolekcje o znaczeniu międzynarodowym (do dwóch w sumie) (2)

Brak

Pojedyncze eksponaty o znaczeniu krajowym (najwyżej jeden) (1)

Brak

Każdą wystawę tematyczną stałą powyżej czterech (do dwóch w sumie) (1)

Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni: kolekcja dawnej rzeźby i malarstwa ludowego, dzieje Bochni (zwyczaje i obrzędy, archeologia), judaika, galeria malarstwa polskiego XIX-XX w., galeria portretu polskiego i obcego XVII-XX w., ekspozycja związana z kulturami pozaeuropejskimi (2)

Własny materiał informacyjny, opracowania mniejsze (broszury, foldery) (1)

Muzeum Motyli Arthropoda w Bochni – foldery w języku polskim, angielskim i hiszpańskim (1)

Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni – folder w języku polskim (1)

I.E. Eventy kulturowe:

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu międzynarodowym (7)

Brak

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu krajowym (do dwóch) (6)

Brak

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)

Wirydarz pełen muzyki – cykl koncertów organizowanych przez Muzeum im. prof. S. Fischera w Bochni (4)

Czwartkowe Spotkania Muzealne – organizowane przez Muzeum im. prof. S. Fischera w Bochni (4)

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu międzynarodowym (7)

Brak

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu krajowym (do trzech) (6)

Konkurs palm wielkanocnych w Lipnicy Murowanej (6)

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (4)

Weekend z zabytkami Powiatu Bocheńskiego (14. edycja we wrześniu 2021 r.) (4)

Dni Bochni – czerwiec (4)

Festiwal Piosenki „Integracja Malowana Dźwiękiem” (organizowany od 2008 r.) (4)

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu międzynarodowym (7)

Brak

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu krajowym (do dwóch) (6)

Brak

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)

Weekend z Orężem Polskim i Turniej Husarski na Zamku w Wiśniczu (4)

Rzadsze eventy kultury wysokiej lub masowej o znaczeniu międzynarodowym (jeden) (4)

Brak

Regularne działanie na terenie regionu grup inscenizacji historycznej (za pierwsze dwie) (5)

Grupa Odtwórstwa Historycznego Per Saecula – Nowy Wiśnicz (5)

Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej Najemnicy Bocheńscy – Bochnia (5)

Dodatkowy punkt przyznaje się za każdy dzień trwania danego eventu kultury masowej ponad 4 dni, (jednak nie więcej niż 3 punkty w sumie)

Dni Bochni (3)

I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe z ofertą turystyczną/kulturową:

Z ofertą turystyczną (do dwóch) (2)

Brak

Z ofertą kulturową (do dwóch) (2)

Brak

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego zakładu (pierwsze 2) (po 2 pkt)

Brak

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania zakładu (za pierwsze 2) (po 1 pkt)

Brak

Dodatek za obsługę w językach obcych: (minimum dwa języki obce) (za każdą ofertę) (1)

Brak

I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:

ZOO, Akwaria, Parki Dzikich Zwierząt, inne duże obiekty zoologiczne (za każdy do trzech) (4)

Brak

Park Narodowy z Muzeum Przyrodniczym na terenie regionu (za każdy) (8)

Brak

Park Krajobrazowy na terenie regionu (do trzech) (2)

Wiśnicko-Lipnicki Park Krajobrazowy (2)

Rezerwat przyrody na terenie regionu (poza parkami narodowymi i krajobrazowymi) (do trzech) (1)

Kamień Grzyb (rezerwat przyrody nieożywionej) – Połom Duży (gm. Nowy Wiśnicz) (1)

Leśny rezerwat przyrody Dębina (gm. Drwinia) (1)

Rezerwat przyrody Kamionna (gm. Trzciana) (1)

Ogród Botaniczny, Palmiarnia, Arboretum (za pierwsze dwa obiekty) (4)

Brak

Ogród przy rezydencji, park kultywowany (za pierwsze dwa obiekty) (2)

Brak

Park miejski duży kultywowany (pow. od 4 ha) z obiektami sztuki (za pierwsze dwa) (2)

Brak

Park miejski duży, kultywowany, bez obiektów sztuki* (za pierwsze dwa) (1)

Brak

Park miejski mniejszy (powierzchnia od 1-4 ha) z obiektami sztuki** (za pierwszy) (1)

Plany Salinarne w Bochni z altaną koncertową z 1934 r. (1)

I.H. Szlaki kulturowe:

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu międzynarodowym (8)

Droga św. Jakuba Via Regia (Bochnia, Dom Pielgrzyma „Bursa” – alberque) (8)

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki o znaczeniu krajowym (za pierwsze trzy) (6)

Małopolski Szlak Architektury Drewnianej – obiekty w regionie: dzwonnica przy kościele św. Mikołaja w Bochni, kościół p.w. św. Piotra i Pawła i św. Stanisława Biskupa w Brzeźnicy k. Bochni, kościół p.w. Ducha Świętego w Chronowie (gm. Nowy Wiśnicz), kościół p.w. św. Andrzeja Boboli w Gawłowie (gm. Bochnia), kościół p.w. św. Joachima w Krzyżanowicach (gm. Bochnia), kościół p.w. św. Leonarda w Lipnicy Murowanej, zabudowa w Lipnicy Murowanej,

dworek Koryznówka w Starym Wiśniczu, kościół św. św. Szymona i Judy Tadeusza w Pogwizdowie (gm. Bochnia), kościół p.w. Narodzenia NMP w Rajbrocie (gm. Lipnica Murowana), spichlerz w Rajbrocie, kościół p.w. Wszystkich Świętych w Sobolowie (gm. Łapanów) (6)

Szlak Cmentarzy I Wojny Światowej – miejscowości w regionie: Rajbrot (nr 300 i 303), Żegocina (nr 301, 302, 304), Łąka Dolna (nr 306 i 307), Królówka (nr 308), Trzciana (nr 309), Leszczyna – gm. Trzciana (nr 310) (6)

Turystyczny Szlak Gniazd Rodowych Lubomirskich – zamek w Wiśniczu (6)

Przebiegające przez region materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu regionalnym (za pierwsze dwa) (3)

Szlak Solny – obiekty w regionie: Kopalnia Soli Bochnia, Muzeum im. prof. S. Fischera w Bochni (3)

Szlak Ceramiczny Regionu Tarnowskiego – Nowy Wiśnicz (Liceum Plastyczne, Bank Spółdzielczy Rzemiosła, dom towarowy, budynek poczty, budynek przedszkola) (3)

Szlak Świętych i Błogosławionych Diecezji Tarnowskiej – Lipnica Murowana (św. Szymon z Lipnicy, św. Urszula Ledóchowska, bł. Maria Teresa Ledóchowska) (-)

Szlak Średniowiecznych Miasteczek Małopolski – miejscowości w regionie: Lipnica Murowana (kościół p.w. św. Leonarda, kościół p.w. św. Andrzeja Apostoła, kościół p.w. św. Szymona), Nowy Wiśnicz (zamek, klasztor karmelitów bosych, dom Macieja Trapoli)(-)

Śladami Żydów Małopolskich – Muzeum im. prof. S. Fischera w Bochni, kirkuty w Bochni i Nowym Wiśniczu (-)

Małopolska Trasa UNESCO – miejscowości w regionie: Bochnia, Lipnica Murowana (-)

Małopolski Szlak Geoturystyczny – obiekty w regionie: rezerwat przyrody nieożywionej Kamień-Grzyb (Połom Duży, gm. Nowy Wiśnicz), pomnik przyrody Kamienie Brodzińskiego (gm. Lipnica Murowana) (-)

Materialne lub realne szlaki turystyczne w regionie (własne) (za pierwsze trzy) (3)

Brak

Materialne lub realne szlaki lub trasy w poszczególnych miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (3)

Szlak NaCl w Bochni (3)

Żydowska Trasa Pamięci w Bochni (3)

Szlak Świętego Szymona w Lipnicy Murowanej (3)

Śladami Jana Matejki w Wiśniczu (-)

Wirtualne szlaki turystyczne, przebiegające przez teren regionu (za pierwsze trzy) (2)

Reading Małopolska. Literacka Małopolska – Bochnia, Lipnica Murowana (2)

Szlak Rzemiosła Małopolski – Łąka Górna (gm. Żegocina) – zabawkarstwo (2)

Małopolska Trasa Smakoszy – Lipnica Murowana (gospoda „Pod Kamieniem”, gospoda „Tadeusz”) (2)

Śliwkowy Szlak – Lipnica Murowana (-)

Małopolski Szlak Winny – Łazy k. Bochni (Winnica Nad Dworskim Potokiem) (-)

Szlak Węgierski – odcinek w regionie: Wiśnicz-Bochnia (-)

Wirtualne trasy tematyczne w miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (1)

Brak

Podziemne trasy turystyczne stale dostępne na terenie regionu (7)

Kopalnia Soli Bochnia: Podziemna ekspozycja multimedialna, Rodzinne zwiedzanie królestwa skarbnika, Trasa historyczna wyprawa w Stare Góry, Trasa przyrodnicza, Śladami kaplic bocheńskich górników, Podziemna przeprawa łodzią (7)

Regularna oferta objazdu turystycznego z przewodnikiem (za pierwsze dwie trasy) (3)

Brak

Oferta objazdu turystycznego w przewodnikiem na zamówienie (za pierwsze dwie trasy) (1)

Małopolski Szlak Architektury Drewnianej (1)

Skarby Bocheńszczyzny (Bochnia, Nowy Wiśnicz, Lipnica Murowana) (1)

Dodatkowe wersje językowe oferty objazdu z przewodnikiem (za dwie pierwsze) (1)

Język angielski (1)

Kategoria II: Elementy obsługi turystycznej:

II.A. Informacja turystyczna:

Informacja turystyczna na miejscu, regularnie czynna (2)

Centrum Informacji Turystycznej w budynku dawnej Kuźni na Plantach Salinarnych w Bochni (2)

Informacja w językach obcych, (za każdy język do trzech) (1)

Język angielski (1)

Język niemiecki (1)

Przewodnicy miejscy lub terenowi na zamówienie (3)

Przewodnicy beskidzcy, przewodnicy terenowi (3)

Przewodnicy miejscy lub terenowi, (za każdy język do czterech) (1)

Język angielski (1)

Język niemiecki (1)

Język ukraiński (1)

Aktualny własny materiał informacyjny wysokiej jakości na temat regionu lub jego miejscowości (ogólnie) (2)

„Powiat bocheński. Tu warto być...” – album fotograficzny (2)

Wersje obcojęzyczne materiału informacyjnego wysokiej jakości (każdy język do trzech) (1)

„Powiat bocheński. Tu warto być...” – jęz. angielski, jęz. niemiecki (2)

Pozostały* aktualny materiał informacyjny: (1)

Brak

Wersje obcojęzyczne pozostałego materiału informacyjnego* (od dwóch języków) (1)

Brak

II.B. Infrastruktura turystyczna:

Hotele 5, 4, 3, 2, 1-gwiazdkowe, hostele, schroniska, kwatery zorganizowane – (za pierwsze dwa obiekty każdej kategorii) (2)

*Hotel Zalesie*** Bochnia (2)*

*Hotel Kasztel*** Rzezawa (2)*

*Hotel Nad Rabą*** Bochnia (-)*

Motel Miś Łazy (2)

Centrum Aktywnego Wypoczynku Borek (2)

Gospodarstwo Gościnne „Księżycówka” w Rajbrocie (gm. Lipnica Murowana) (2)

Gospodarstwo Agroturystyczne „Dom Pachnący Żywicą” w Dąbrowicy (gm. Bochnia) (2)

Istniejąca oferta pakietowa hoteli z usługami turystycznymi (za pierwsze dwie oferty w różnych klasach) (1)

Centrum Aktywnego Wypoczynku Borek (1)

Restauracje z autentyczną kuchnią regionalną (za pierwszy obiekt) (3)

Gospoda Pod Kamieniem w Lipnicy Górnej (gm. Lipnica Murowana) (3)

Restauracje z autentyczną krajową kuchnią tradycyjną (za pierwszy inny obiekt) (2)

Bar Szalapat Bochnia (2)

Inne restauracje (za pierwszy obiekt) (1)

Naleśnikarnia&Pierogarnia „Warsztat Smaku” Bochnia (1)

Dodatkowe punkty za historyczne wnętrza restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)

Bar Szalapat Bochnia (1)

Dodatkowe punkty za ofertę kulturową w restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)

Brak

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 22 (za pierwszą) (1)

Widok Food&Drinks Bochnia (1)

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 24 (za pierwszą) (1)

Brak

Bistra, bary (za pierwszy obiekt) (1)

Widok Food&Drinks Bochnia (1)

Możliwość wynajęcia na miejscu autokaru, minibusa, samochodu (za pierwsze dwie oferty) (2)

Lena Tour Bochnia – wynajem autokarów (2)

Bochnia City Car – wynajem samochodów osobowych, busów (2)

II.C. Infrastruktura komunikacyjna:

Lotnisko z połączeniami międzynarodowymi w odległości mniej niż 50 km od centrum regionu (1 godzina na dotarcie) (4)

Port Lotniczy Kraków – Balice (ok. 55 km, <1 h – autostrada A4) (4)

Lotnisko z połączeniami krajowymi* w odległości mniej niż 50 km od centrum regionu (3)

Brak

Duży dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (3)

Dworzec PKP w Bochni (3)

Inny* dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (2)

Stacja PKP w Rzezawie (-)

Dworzec autobusowy na miejscu (za pierwszy) (2)

Dworzec Autobusowy w Bochni (2)

Przystanek* autobusowy na miejscu (za pierwszy) (-)

Przystanek komunikacji publicznej na Rynku w Nowym Wiśniczu (-)

Port pasażerski morski na miejscu (za pierwszy) (3)

Brak

Czynna przystań* pasażerska morska lub rzeczna (za pierwszą) (1)

Brak

Autostrada lub droga szybkiego ruchu w odległości mniej niż 20 km (za pierwsze dwie) (4)

Autostrada A4: Jędrzychowice – Wrocław - Katowice - Kraków – Bochnia – Brzesko – Tarnów – Rzeszów – Korczowa (4)

Droga ekspresowa lub droga główna krajowa w odległości mniej niż 10 km (za pierwsze dwie) (2)

Droga krajowa nr 94: Zgorzelec – Korczowa (2)

Inne połączenie* bez utrudnień dla autokarów (za pierwsze dwa) (1)

Droga wojewódzka nr 965 (1)

Droga wojewódzka nr 966 (1)

Obecność komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej (2)

Bocheński Zakład Komunikacji (2)

Kursy nocne komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej (2)

Brak

Całodobowa oferta taxi na miejscu (1)

Taxi Bochnia (1)

Oferta powozów, bryczek i inna retro na zamówienie (za pierwszą ofertę) (1)

Brak

II.D. Promocja turystyczna:

Samodzielny udział regionu lub wchodzących w jego skład miejscowości, gmin lub obiektów w światowych prestiżowych targach turystycznych (za każde stoisko w roku do trzech) (3)

Brak

Samodzielny udział regionu lub innych podmiotów (jak wyżej) w krajowych targach turystycznych* (za każde stoisko do trzech) (2)

Brak

Wydawanie regularnych publikacji o charakterze promocyjnym (za pierwsze 2 w ostatnim roku) (1)

Brak

Zorganizowanie podróży/wizyty medialnej w ostatnich 2 latach (2)

Wizyta dziennikarzy magazynu Rail Axed (Austria) w Bochni – 16-17.01.2021 r.

(2)

Zorganizowanie konferencji naukowej lub popularyzacyjnej związanej z turystyką w ciągu ostatniego roku (1)

Brak

Kategoria III: Pozostała oferta czasu wolnego:

III.A. Instytucje Kultury

Teatr stały (za pierwszy obiekt) (3)

Brak

Filharmonia na miejscu (3)

Brak

Stała oferta koncertów muzycznych* (za pierwszą ofertę) (2)

Brak

Sezonowa oferta teatralna lub muzyczna** (za pierwsze dwie) (1)

Muzyczna altana – cykl koncertów na Plantach Salinarnych w Bochni (czerwiec-sierpień) (1)

Koncerty na Zamku w Wiśniczu (1)

Opera na miejscu (2)

Brak

Teatr muzyczny (opretka, rewia lub musical) na miejscu (za pierwszą ofertę) (2)

Brak

Kino stałe (za pierwszy obiekt) (2)

Kino Regis w Bochni (2)

III.B. Atrakcje krajobrazowe:

Góry ze znakowanymi szlakami turystycznymi na terenie regionu (2)

Bochnia – Nowy Wiśnicz – Kamień Grzyb – Paprotna (441 m n.p.m.) – Rajbrot – Łopusze (661 m n.p.m.) – Przełęcz Rozdziele (480 m n.p.m.) – Przełęcz Widoma (535 m n.p.m.) – Kamionna (801 m n.p.m.) – Pasierbiecka Góra (764 m n.p.m.) – Tymbark (powiat limanowski) – niebieski szlak pieszy PTTK, ok. 43 km długości (2)

Jeziora (zdatne do kąpielii, dostępne) ze szlakami pieszymi/rowerowymi (pierwszy akwen) (2)

Brak

Brzeg morski na terenie regionu (3)

Brak

Pomniki przyrody (za pierwsze dwa) (1)

Kamienie Brodzińskiego – Rajbrot, gm. Lipnica Murowana (1)

Lipa drobnolistna obok kościoła p.w. Św. Andrzeja Apostoła w Lipnicy Murowanej (1)

Skalki Chronowskie (gm. Nowy Wiśnicz) (-)

Wieże widokowe stale dostępne (za pierwsze dwie) (1)

Bochnia – Uzbornia (1)

Drwinia (1)

Możliwość zamówienia lotu turystycznego nad regionem lub miejscowością (za pierwszą) (3)

Aeroklub Krakowski (3)

Aeroklub Podhalański (-)

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna:

Baseny kryte ogólnodostępne – (za pierwszy obiekt) (2)

Kryta Pływalnia im. Jana Kota w Bochni ul. Św. Leonarda (2)

Baseny otwarte ogólnodostępne – (za pierwszy obiekt przy braku basenu krytego) (1)

Brak

Plaże morskie ogólnodostępne, plaże jeziorne, rzeczne – (za pierwszy obiekt) (2)

Zalew Łapanów (sztuczna plaża piaszczysta) (2)

Kąpielisko na terenie Centrum Aktywnego Wypoczynku Borek (-)

Stała oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (2)

Centrum Języków Obcych ENCJO! w Bochni – jęz. angielski, jęz. niemiecki (2)

Sezonowa* oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (1)

Brak

Stale centra sportowe z ofertą ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (2)

Centrum Aktywnego Wypoczynku Borek (gm. Rzezawa) (2)

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bochni, ul. Parkowa 3 (m.in. hala widowiskowo-sportowa, bieżnia, boiska) (-)

Sezonowe* centra sportowe z oferta ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (1)

Brak

Stadiony sportowe (za pierwszy obiekt) (1)

Stadion Miejski im. dr. W. Krupy w Bochni (1)

Szkoły i szkolenia sportowe ogólnodostępne (jeździeckie, lotnicze, inne) (pierwsze dwa) (1)

Stajnia WIKI w Bochni – nauka jazdy konnej (1)

Stadnina koni w Centrum Aktywnego Wypoczynku Borek – nauka jazdy konnej (1)

Lodowiska ogólnodostępne stałe (za pierwszy obiekt)

Brak

Lodowiska sezonowe* (za pierwszy obiekt) (1)

Lodowisko Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji Bochnia Sp. z o.o. w Proszówkach, Bochnia (1)

Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową:

IV. A. Instytucje w regionie:

Obecność uniwersytetu w regionie (za pierwszy) (4)

Brak

Obecność innej uczelni wyższej w regionie (za pierwsze dwie) (2)

Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Bochni (2)

Staropolska Szkoła Wyższa w Kielcach – Wydział Zamiejscowy w Bochni (2)

Obecność siedziby władz państwowych (5)

Brak

Obecność siedziby władz wojewódzkich (2)

Brak

IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie:

Oficjalne kurorty (za pierwsze trzy miejscowości) (4)

Uzdrowisko Kopalnia Soli Bochnia (4)

Sanatoria i ogólnodostępne ośrodki rehabilitacji (punkty za pierwsze dwa obiekty) (2)

Uzdrowisko Kopalnia Soli Bochnia – ośrodek rehabilitacji (2)

IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie:

Regularne organizowanie imprez targowych o przynajmniej krajowym zasięgu (2)

Brak

Obecność krajowych central wielkich firm w regionie (za pierwsze trzy) (2)

Brak

Całoroczne centra konferencyjne (za pierwszy obiekt) (3)

Kopalnia Soli Bochnia (3)

*Hotel*** i Gospoda Pod Kamieniem w Lipnicy Górnej (gm. Lipnica Murowana)*

(-)

Sale konferencyjne w Centrum Aktywnego Wypoczynku Borek (gm. Rzezawa) (-)

IV.D. Oferta shoppingu w regionie:

Galeria zakupów o znaczeniu regionalnym (za pierwszy obiekt) (4) za jeden następny (2)

Galeria Bocheńska (4)

Galeria Rondo w Bochni (2)

Autoryzowany punkt sprzedaży specyficznych produktów regionalnych z patentem europejskim (za pierwszy obiekt) (2)

Brak

Autoryzowany punkt sprzedaży specyficznych produktów regionalnych znanych na skalę krajową (za pierwszy obiekt) (1),

Brak

Deptak handlowy (za pierwszy) (2)

Brak

IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów:

Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości (pierwsze cztery) (1)

Powiat Bocheński – Saarlouis (Niemcy) (1)

Bochnia – Kežmarok (Słowacja) (1)

Bochnia – Roselle (Stany Zjednoczone) (1)

Bochnia – Bad Salzdetfurth (Niemcy) (1)

Nowy Wiśnicz – Tokaj (Węgry) (-)

Podsumowanie:

kategoria I: 473

kategoria II: 62

kategoria III: 24

kategoria IV: 23

Łącznie: 582

Tabela 1. Zestawienie punktacji dla powiatu bocheńskiego w zakresie turystyki kulturowej

Kategoria	Podkategoria	Liczba uzyskanych punktów	Maksymalna liczba punktów
I. Potencjalne cele turystyki kulturowej	I.A. Zabytki	229	473
	I.A. a) Obiekty sakralne	30+30	122
	I.A. b) Zamki i pałace	22	108
	I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne	70+45	140
	I.A. d) Obiekty militarne	6	18
	Punkty dodatkowe	26	85
	I.B. Miejsca historyczne lub znaczące	51	168
	I.B. a) Budowle historyczne i monumenty	34	102
	I.B. b) Cmentarze historyczne	12	56
	I.B. c) Budowle współczesne	5	10
	I.C. Pojedyncze dzieła sztuki	15	72
	I.D. Muzea i wystawy	72	205
	I. E. Eventy kulturowe	43	150
	I.F. Zakłady przemysłowe z ofertą turystyczną	0	16
	I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza	6	53
I.H. Szlaki kulturowe	57	106	
	<i>RAZEM za kategorię I</i>	473	1243
II. Elementy obsługi turystycznej	II.A. Informacja turystyczna	14	17
	II.B. Infrastruktura turystyczna	26	51
	II.C. Infrastruktura komunikacyjna	20	32
	II.D. Promocja turystyczna	2	20
		<i>RAZEM za kategorię II</i>	62
III. Pozostała oferta czasu wolnego	III.A. Instytucje kultury	4	12
	III.B. Atrakcje krajobrazowe	9	14
	III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna	11	13
		<i>RAZEM za kategorię III</i>	24
IV. Inne	IV. A. Instytucje w regionie	4	15

czynniki wspierające turystykę kulturową	IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej	6	16
	IV.C. Oferta turystyki biznesowej	3	11
	IV.D. Oferta shoppingu	6	11
	IV.E. Zagraniczne partnerstwa miast i regionów	4	4
	<i>RAZEM za kategorię IV</i>	23	57
SUMA (WSZYSTKIE KATEGORIE)		582	1459

III. Ocena powiatu bocheńskiego z punktu widzenia turystyki kulturowej

Powiat bocheński położony jest na terenie województwa małopolskiego. Oprócz dwóch miast – Bochni i Nowego Wiśnicza (gmina miejsko-wiejska) tworzy go siedem gmin wiejskich: gm. Bochnia, Drwinia, Lipnica Murowana, Łapanów, Rzezawa, Trzciana i Żegocina. Sąsiaduje z powiatami: brzeskim, limanowskim i wielickim oraz myślenickim, krakowskim i proszowickim. Waloryzacja powiatu bocheńskiego została przeprowadzona na podstawie metodologii Armina Mikos von Rohrscheidt [2016, s. 547-553]. Wnioskiem z analizy walorów turystycznych i kulturowych powiatu bocheńskiego jest stwierdzenie, iż posiada on wielki potencjał turystyczno-kulturowy – w kategorii I. „Potencjalne cele turystyki kulturowej” uzyskał 473 punkty, co jest bardzo korzystnym wynikiem, biorąc pod uwagę stosunkowo niewielką powierzchnię regionu (niecałe 650 km²).

Potencjał omawianego terenu niewątpliwie tworzy obecność aż dwóch zabytków wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO – mowa o Kopalni Soli Bochnia i kościele Św. Leonarda w Lipnicy Murowanej. Trzecim kluczowym zabytkiem jest Zamek w Wiśniczu (pierwotnie gotycki, rozbudowany w stylu barokowym z fundacji Stanisława Lubomirskiego). Przez region przebiega *Via Regia* – polski odcinek Camino de Santiago, międzynarodowego szlaku pielgrzymkowego do sanktuarium św. Jakuba w hiszpańskiej Galicji, jak również Małopolski Szlak Architektury Drewnianej z wieloma zabytkami sztuki sakralnej i świeckiej czy Szlak Cmentarzy I Wojny Światowej.

Na terenie powiatu bocheńskiego działa wiele placówek muzealnych, wśród nich biograficzne Muzeum Pamiątek po Janie Matejce „Koryznówka” w Nowym Wiśniczu, przybliżające historię i kulturę regionu Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni i Muzeum Ziemi Wiśnickiej w Nowym Wiśniczu oraz Muzeum Motyli Arthropoda w Bochni. Warto zwrócić również uwagę na mniejsze muzea (Okulice – Muzeum Maryjne, Chrostowa – Muzeum Książki Kucharskiej i Kulinarnej

im. Stanisława Czernieckiego, Królówka – Muzeum Mleczarstwa). Placówki działające na terenie powiatu bocheńskiego nie uczestniczą w Nocy Muzeów, jednak od 2008 roku we wrześniu organizowany jest (w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa) „Weekend z zabytkami powiatu bocheńskiego”, w czasie którego zwiedzić można nie tylko najpopularniejsze zabytki i muzea, ale również obiekty na co dzień niedostępne (np. Klasztor Karmelitów Bosych w Nowym Wiśniczu) lub mniej znane, a warte obejrzenia. Imprezami towarzyszącymi są spacery tematyczne z przewodnikami, a podczas ostatniej edycji (w 2021 r.) zorganizowano również zlot pojazdów zabytkowych, rajd rowerowy, wernisaż wystawy fotografii i pokaz mody. Jak podają organizatorzy – Starostwo Powiatowe w Bochni – impreza cieszy się ogromnym zainteresowaniem – w 2021 r. wzięło w niej udział około 5000 osób (w poprzednich latach, przed pandemią COVID-19 liczba uczestników była znacznie wyższa).

Największym bogactwem w regionie była wydobywana od średniowiecza sól kamienna. To dziedzictwo jest do dziś umiejętnie wykorzystywane – należy zwrócić uwagę, iż organizacje i instytucje odpowiedzialne za promocję nie poprzestają na popularyzowaniu samej tylko kopalni jako obiektu godnego zwiedzenia (co pozostaje kwestią bezdyskusyjną), lecz przedstawiają ofertę nawiązującą tematycznie do wielowiekowych tradycji salinarnych. Przykładem może być stanowiąca mobilny przewodnik aplikacja „Bochnia pieszo i rowerem”, z którą można w bardzo atrakcyjny sposób zwiedzić miasto. W zakładce „Miejsca” opisane są najciekawsze zabytki Bochni, a dział „Szlaki” prezentuje siedem propozycji zwiedzania (z podziałem na szlaki piesze, spacerowe i rowerowe) – przy każdej trasie zawarta jest informacja o jej długości oraz czasie potrzebnym do jej pokonania. Ponadto aplikacja zawiera trzy gry terenowe – questy ze wskazówkami umożliwiającymi samodzielne odkrywanie miasta. Jak deklarują twórcy aplikacji, która powstała w ramach unijnego projektu TURISTICUS – budowa zintegrowanej sieci tras turystycznych na terenie Bochni (realizowanego w latach 2016-2018), „w perspektywie najbliższych lat miasto będzie stawiać także na rozwój nowych, alternatywnych form turystyki miejskiej z elementami edukacji historycznej oraz gier terenowych tzw. questów”. Takie wykorzystanie potencjału do rozwoju i propagowania turystyki kulturowej (zwłaszcza wśród młodych turystów, którzy chętnie posługują się nowoczesnymi technologiami) jest bardzo trafne i pożądane, zachęca bowiem do samodzielnego odkrywania ciekawych miejsc i obiektów.

„Ziemia Świętych, drewnianego kościoła UNESCO i najwyższych na świecie palm wielkanocnych” – tymi słowami promuje się Lipnica Murowana. Ta niewielka miejscowość jest również ciekawym celem podróży kulturowych. Bez wątpienia najcenniejszym jej zabytkiem jest drewniany kościół św. Leonarda wpisany w 2003 roku na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO – w jego wnętrzu zobaczyć można zachowane polichromie z XV i XVI wieku (na stropie) oraz z XVII i XVIII wieku (na ścianach). W ołtarzu głównym znajduje się kopia tryptyku przedstawiającego rozmowę św. Leonarda ze św. Florianem i św. Wawrzyńcem, a w ołtarzach bocznych – kopia tryptyku „Anielska Adoracja Dzieciątka Jezus” oraz „Tryptyku św. Mikołaja” (oryginały zdeponowane są w Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie). Lipnica Murowana nazywana jest „Ziemią Świętych”, ponieważ związane są z nią osoby wyniesione na ołtarze: św. Szymon z Lipnicy, św. Urszula Ledóchowska i bł. Maria Teresa Ledóchowska (w XIX-wiecznym neoklasycystycznym dworze, w którym mieszkały, znajduje się muzeum pamiątek rodziny Ledóchowskich). Z tych powodów miejscowość jest jednym z punktów Szlaku Świętych i Błogosławionych Diecezji Tarnowskiej. Lipnica Murowana słynie również z odbywającego się od 1958 roku Konkursu Palm Wielkanocnych. Każdego roku tysiące turystów w Niedzielę Palmową przyjeżdżają tam, aby podziwiać misternie wykonane palmy oraz spróbować specjalów regionalnej kuchni i nabyć wyroby rękodzieła stworzone przez miejscowych artystów. Historyczne i kulturowe dziedzictwo Lipnicy Murowanej od wielu lat przyciąga turystów krajowych i zagranicznych – potencjał jest w dobry sposób wykorzystywany dla promowania miejscowości, czego dowodem może być otwarcie Centrum Pielgrzyma i Turysty – nowoczesnego obiektu, w którym można wypożyczyć audioprzewodniki (dostępne w siedmiu językach), obejrzeć hologramy kościoła św. Leonarda i znajdujących się w nim tryptyków przedstawionych w technologii wirtualnej rzeczywistości VR oraz spróbować jednego z produktów regionalnych – lipiny (herbaty z kwiatów lipy). Krakowska fundacja „Pełni kultury” od 2017 roku realizuje projekt „Multisensoryczne UNESCO”, w ramach którego przeprowadzana jest digitalizacja obiektów z całej Polski, w tym kościoła św. Leonarda. Na stronie projektu można obejrzeć trójwymiarowe obrazy budowli (wykonane metodą skanowania laserowego), jak również znaleźć wiele materiałów na temat atrakcji Lipnicy Murowanej – zarówno w wersji tekstowej, jak i w formie audiodeskrypcji.

Trzecią miejscowością, którą zdecydowanie można uznać za „magnes przyciągający” turystów do powiatu bocheńskiego, jest Nowy Wiśnicz. W maju 2020 roku „Nowy Wiśnicz – zespół architektoniczno-krajobrazowy” został uznany za pomnik historii i podlega prawnej ochronie w celu „zachowania, ze względu na wartości historyczne, artystyczne, naukowe, przestrzenne i krajobrazowe, jednego z najcenniejszych w Polsce siedemnastowiecznych zespołów architektonicznych o jednorodnych cechach stylowych i doskonałej ekspozycji w krajobrazie, łączącego zachowany układ przestrzenny miasta z ufortyfikowanym zamkiem i klasztorem w kompozycyjną i ideologiczną całość, będącą wyrazem politycznej i ekonomicznej potęgi możnowładztwa czasów I Rzeczypospolitej” [Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 kwietnia 2020 r. w sprawie uznania za pomnik historii „Nowy Wiśnicz – zespół architektoniczno-krajobrazowy” (Dz. U. poz. 841)]. Zamek w Wiśniczu jest drugim po Wawelu największym zamkiem w Małopolsce, stanowiącym cenny przykład wczesnobarokowej architektury rezydencjonalno-obronnej. Wzniesiony w XIV wieku przez ród Kmitów, posiada cechy renesansowe (loggia na dziedzińcu wewnętrznym) rozbudowany w XVII wieku przez Stanisława Lubomirskiego i wzbogacony o detale barokowe. Z tego okresu pochodzą również fortyfikacje bastionowe okalające budowlę. Oprócz stałej ekspozycji na zamku organizowane są również wystawy czasowe (np. Dziedziniec Tysięcy Świąteł – wystawa plenerowa w okresie jesienno-zimowym), koncerty i inne wydarzenia kulturalne. Dodatkową atrakcją jest możliwość zwiedzenia zamku za pomocą technologii wirtualnej rzeczywistości VR oraz wzięcia udziału w warsztatach tematycznych. W Nowym Wiśniczu wznoszą się zabudowania dawnego klasztoru karmelitów bosych, którego fundatorem był również Stanisław Lubomirski (obecnie mieści się w nich zakład karny; część zabudowań byłego klasztoru można zwiedzić w czasie odbywającego się we wrześniu Weekendu z zabytkami powiatu bocheńskiego), natomiast historia regionu prezentowana jest w Muzeum Ziemi Wiśnickiej. Z Nowym Wiśniczem związanych jest wielu artystów, m.in. jeden z najwybitniejszych polskich malarzy – Jan Matejko (1838-1893), malarz historyczny i batalistyczny Juliusz Kossak (1824-1899) czy autor licznych pomników, rzeźb i obrazów Czesław Dźwigaj (ur. 1950).

Omówione powyżej miejscowości są najważniejszymi, ale nie jedynymi potencjalnymi celami turystyki kulturowej w powiecie bocheńskim. W pozostałych gminach, czyli gminie wiejskiej Bochnia, Drwini, Łapanowie, Rzezawie, Trzcianie

i Żegocinie również znaleźć można interesujące obiekty stanowiące elementy dziedzictwa historycznego, kulturowego i przyrodniczego regionu.

Wyniki analizy elementów obsługi turystycznej (kategoria II – 62 na 120 punktów) przeprowadzonej na potrzeby niniejszego opracowania pokazują, iż region jest bardzo dobrze skomunikowany ze stolicą województwa – Krakowem, zarówno pod względem drogowym (autostrada A4), jak i kolejowym. Przebywając na terenie powiatu bocheńskiego, można skorzystać z usług przewoźników terenowych i beskidzkich oprowadzających również w językach obcych. Brak hoteli o wysokim standardzie (5- i 4-gwiazdkowych) nie wpływa na ogólną atrakcyjność regionu. Komentarza wymaga natomiast uzyskanie zaledwie dwóch punktów w podkategorii II.D „Promocja turystyczna”. Jak ustalono w ramach zapytań waloryzacyjnych, powiat bocheński przed pandemią COVID-19 aktywnie uczestniczył w krajowych targach turystycznych we Wrocławiu, Poznaniu, Katowicach i Krakowie, gdzie prezentował swoją ofertę jako partner Małopolskiego Systemu Informacji Turystycznej (MSIT) – należy wziąć pod uwagę ten fakt, dokonując oceny działań promocyjnych.

Powiat bocheński w kategorii III „Pozostała oferta czasu wolnego” uzyskał 24 na 39 punktów – w regionie nie ma dużych instytucji kultury, jednak występują w nim atrakcje krajobrazowe oraz dostępna jest bogata oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna. Jeśli natomiast chodzi o inne czynniki wspierające turystykę kulturową, zdobyta liczba punktów (23 na 57) jest adekwatna do wielkości i położenia omawianego mikroregionu.

Powiat bocheński uzyskał łącznie we wszystkich kategoriach 582 punkty (maksymalna liczba wynosi 1459).

IV. Postulaty dotyczące rozwijania turystyki kulturowej

Jak wynika z przeprowadzonej analizy, powiat bocheński posiada wielki potencjał turystyczno-kulturowy, który w znacznej mierze opiera się na tradycjach związanych z wydobywaniem soli oraz obecnością obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Co warto podkreślić, w większości materiałów promocyjnych poszczególnych gmin czy obiektów ujęte są informacje o atrakcjach w okolicy – w ten sposób, na zasadzie wzajemności, podmioty te przedstawiają turystom całościową ofertę regionu.

Ograniczenia spowodowane pandemią COVID-19 miały negatywny wpływ na ruch turystyczny, który powoli zaczyna się odradzać. W czasie, kiedy dostęp

do zabytków i atrakcji był utrudniony czy wręcz niemożliwy, placówki i instytucje kultury zwiększały swoją aktywność w sieci Internet, zachęcając do wirtualnego zwiedzania. Powiat bocheński posiada zabytki rozpoznawalne zarówno w kraju, jak i za granicą, wokół których buduje ofertę turystyczną. Dalszy rozwój turystyki kulturowej w regionie zależy od działań, które będą podejmowane, aby turyści zechcieli przyjechać na miejsce – z pewnością dobrą ku temu okazją jest odbywający się we wrześniu Weekend z zabytkami powiatu bocheńskiego.

Osoby i instytucje odpowiedzialne za rozwój turystyki powinny zwrócić szczególną uwagę na promocję walorów historycznych, kulturowych i przyrodniczych (których powiat bocheński posiada bardzo dużo) na zewnątrz, powracając do uczestnictwa w ważnych targach turystycznych w kraju i zagranicą, aby dotrzeć ze swoją ofertą do jak największej liczby odbiorców.

V. Powiat bocheński jako destynacja turystyki kulturowej

Turystyka dziedzictwa kulturowego

Zgodnie z definicją „jako turystykę kulturową, zorientowaną na obiekty dziedzictwa kulturowego określimy te podróże, których głównym celem jest zetknięcie się uczestników z zabytkami, zespołami i miejscami uznanymi oficjalnie i powszechnie za dziedzictwo kulturowe świata, kraju lub regionu” [Armin Mikos von Rohrscheidt 2016, s. 77]. Powiat bocheński to region, na terenie którego znajduje się wiele zabytków pozwalających stwierdzić, iż jest on atrakcyjną destynacją turystyki dziedzictwa kulturowego. Fenomenem jest występowanie aż dwóch obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO – Kopalni Soli Bochnia oraz Kościoła św. Leonarda w Lipnicy Murowanej. Ważnym punktem jest również Zamek Lubomirskich w Wiśniczu jako przykład rezydencji obronnej w typie *palazzo in fortezza* oraz zespół architektoniczno-krajobrazowy Nowego Wiśnicza, który w 2020 roku został ustanowiony Pomnikiem Historii.

We wszystkich wymienionych powyżej miejscowościach zobaczyć można cenne układy urbanistyczne z okresów ich powstawania – szachownicowy układ centrum Bochni z rynkiem i wychodzącymi z niego ulicami pochodzi z XIII wieku. Otaczające go kamienice zostały wpisane do rejestru zabytków: w domu oznaczonym numerem 2 funkcjonowała waga miejska, natomiast budynek nr 20 (siedziba Muzeum im. prof. S. Fischera) to dawny klasztor dominikanów. W Lipnicy Murowanej wokół wytyczonego w XIV wieku czworobocznego rynku znajdują się charakterystyczne dla

małych miasteczek domy z podcieniami. Z kolei układ urbanistyczny Wiśnicza przetrwał od XVII wieku w niemal niezmienionym kształcie, zachowując pierwotne założenia fundatora – Stanisława Lubomirskiego (1583-1649).

Dziedzictwo kulturowe ziemi bocheńskiej tworzy też dorobek osób z nią związanych, znanych w skali kraju, którymi są m.in.: św. Kinga (1234-1292) – księżna, żona Władysława V Wstydlivego, patronka górników wydobywających sól i samorządowców (Kopalnia Soli Wieliczka; w marcu 2022 roku *vis-a-vis* szybu Sutoris w Bochni stanęła rzeźba autorstwa Czesława Dźwigaja ilustrująca legendę o pierścieniu św. Kingi, z którą tradycja wiąże odkrycie soli kamiennej w Bochni), Stanisław Lubomirski – wojewoda krakowski, inicjator i fundator rozbudowy zamku w Wiśniczu, gen. Jan Henryk Dąbrowski (1755-1818) – twórca Legionów Polskich we Włoszech (dwór Chrostowa-Dąbrowica), Kazimierz Brodziński (1791-1835) – poeta, prekursor romantyzmu w literaturze polskiej (urodzony w Królówce), Jan Matejko – najwybitniejszy polski twórca obrazów historycznych i batalistycznych (muzeum biograficzne w dworku „Koryznówka” w Nowym Wiśniczu), prof. Stanisław Fischer (1879-1967) – badacz dziejów Bocheńszczyzny (twórca Muzeum Ziemi Bocheńskiej), gen. Leopold Okulicki ps. „Niedźwiadek” (1898-1946) – generał brygady Wojska Polskiego, ostatni komendant główny Armii Krajowej (urodzony w Bratucicach gm. Rzezawa), Witold Pilecki (1901-1948) – żołnierz Armii Krajowej, uciekinier z obozu w Auschwitz, autor raportów o Holocauście (pisał je w dworku „Koryznówka”), rabin Reichberg Mendel (1922-2011) – w czasie II wojny światowej z bocheńskiego getta trafił do obozów w Płaszowie i Auschwitz, po wojnie inicjował odbudowę zabytków żydowskich, działał na rzecz zbliżenia Polaków i Żydów (urodzony w Bochni), prof. Czesław Dźwigaj (urodzony w Nowym Wiśniczu) – autor licznych pomników, rzeźb, tablic pamiątkowych i witraży, Jakub Kuszlik (ur. 1996 w Bochni) – pianista, w 2021 roku został laureatem IV nagrody XVIII Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina. Społeczność lokalna w różnych formach upamiętnia dokonania wymienionych osób (pomniki, nazwy ulic i nieruchomości, prelekcje, wystawy, spotkania tematyczne w placówkach kulturalnych), podkreślając ich związki z regionem.

Turystyka obiektów przemysłowych i technicznych

Głównym celem turystyki obiektów przemysłowych i technicznych w omawianym regionie jest jeden z najstarszych zakładów przemysłowych w Europie

(powstała w 1248 roku) – zabytkowa kopalnia soli w Bochni, oferująca kilka wariantów zwiedzania, dostosowanych do wieku, kondycji fizycznej i zainteresowań. Trzykilometrowa trasa historyczna „Wyprawa w Stare Góry” wiedzie przez najstarsze wyrobiska, określana jest jako ekstremalna (dostępna dla osób powyżej 16. roku życia). Zwiedzanie trasy przyrodniczej ma na celu poznanie procesów geologicznych, które doprowadziły do powstania złóż soli oraz historii wyrobisk. Niewątpliwą atrakcją jest również podziemna przeprawa łodzią, dostępna również w ramach trasy „Rodzinne zwiedzanie Królestwa Skarbnika” przeznaczonej dla najmłodszych turystów. Trasa z podziemną ekspozycją multimedialną prezentuje historię wydobycia soli w Bochni w formie podróży w czasie. Na terenie kopalni działa podziemna kolejka (z lokomotywą akumulatorową) oraz oryginalne windy górnicze, którymi przemieszczają się turyści.

Nieodłącznym elementem krajobrazu Bochni są trzy zachowane szyby kopalniane: Sutoris (pochodzący z XIII wieku, jeden z najstarszych w kopalni), Campi (wewnątrz którego znajduje się maszyna parowa z 1909 roku; pracowała ona aż do 1996 roku – obecnie jest jednym z cenniejszych zabytków techniki w Małopolsce) i położony na uboczu, działający do dziś jako szyb wentylacyjny – Trinitatis (na terenie ogródków działkowych, nieudostępniony do zwiedzania). Śladami po zlikwidowanych szybach są wózki kopalniane oraz nazwy ulic, placów i skwerów (Regis, Floris, Gazaris, Bochneris). Ekspozyty związane z działalnością kopalni zobaczyć można w Muzeum im. prof. S. Fischera w Bochni. Ponadto w tym mieście wyznaczone zostały wirtualne szlaki turystyczne nawiązujące do tradycji salinarnych – obiekty (w tym techniczne) są szczegółowo opisane w aplikacji „Turisticus. Bochnia pieszo i rowerem”.

Ważnym współczesnym obiektem technicznym jest otwarta w 2020 roku, jedna z największych w Polsce (całkowita powierzchnia wynosi 7920 m²) tężnia z komorą solną przy Plantach Salinarnych w Bochni. W tej wykorzystującej dobroczynne działanie prozdrowotne bocheńskiej solanki konstrukcji zastosowano najnowocześniejsze rozwiązania architektoniczne i techniczne (m.in. panele fotowoltaiczne wytwarzające energię potrzebną do działania tężni, jak i oświetlenia terenu).

Ciekawy, wart obejrzenia obiekt przemysłowy znajduje się na terenie położonej w północnej części powiatu bocheńskiego gminy Drwinia. To Kopalnia Ropy Naftowej „Grobla” w Zielonej. Złoża tego surowca odkryto w 1962 roku i przez wiele lat

w „Grobli” wydobywano rocznie około 250 tysięcy ton ropy naftowej. Z pierwotnych 80 pozostało 25 odwiertów, które nadal są wykorzystywane (złoże w Zielonej nadal jest jednym z największych w Polsce). Osoby zainteresowane techniką z pewnością docenią konstrukcje szybów wiertniczych widocznych w różnych miejscowościach gminy nazywanej „Podbocheńskim Teksasem”.

Turystyka religijna i pielgrzymkowa

Na terenie powiatu bocheńskiego znajduje się wiele miejsc, które mogą być celem turystyki religijnej i pielgrzymkowej – podróży motywowanych zarówno względami *stricte* religijnymi (pielgrzymki do sanktuariów, udział w wydarzeniach religijnych), jak i poznawczymi (np. zwiedzanie obiektów sakralnych ze względu na ich wartość historyczną, artystyczną czy kulturową).

W omawianym regionie istnieją trzy historyczne sanktuaria, w których kult pielęgnowany jest od stuleci. Są to: Sanktuarium Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Okulicach (kult od XIII wieku), Sanktuarium Matki Bożej Różańcowej w Bochni (kult od XVI wieku) oraz Sanktuarium św. Szymona w Lipnicy Murowanej (kult od XVII wieku).

Cudowny obraz Matki Bożej w Okulicach przyciąga wielu wiernych, przede wszystkim w czasie dwóch odpustów – tygodniowego w czerwcu (od niedzieli Zesłania Ducha Świętego do uroczystości Trójcy Świętej; odpust kończy Maryjny Złot Motocyklowy połączony z modlitwą za podróżujących) oraz we wrześniu (w niedzielę po uroczystości Narodzenia Najświętszej Marii Panny). Ponadto w budynku parafialnym można zwiedzić tzw. Salę Maryjną, w której eksponowane są rzeźby i obrazy Matki Bożej z różnych stron świata (Muzeum Sanktuarium Maryjnego jest filią najstarszego w Polsce Muzeum Diecezjalnego w Tarnowie).

W bazylice św. Mikołaja w Bochni znajduje się otoczony kultem obraz Matki Bożej Różańcowej, przed którym modlą się pielgrzymi od XVI wieku. Stolica Apostolska potwierdziła cuda, które wydarzyły się za sprawą obrazu, wydając w 1933 roku dekret zezwalający na koronację obrazu Matki Bożej Bocheńskiej. Wspomnienie tej uroczystości otwiera każdego roku tygodniowy odpust (w październiku), kiedy to do bocheńskiego sanktuarium pielgrzymują wierni z całej diecezji. Sam kościół jest również ciekawym zabytkiem – wzniesiony w 1. poł. XV wieku w stylu gotyckim, w kolejnych stuleciach odbudowywany po pożarach i rozbudowywany o nowe kaplice oraz wzbogacany ołtarzami i innymi elementami

dekoracyjnymi (m.in. barokowymi), swój dzisiejszy neogotycki wygląd zawdzięcza pracy znanego z realizacji licznych kościołów w Małopolsce (m.in. kościoła św. Anny w Łapczycy – gm. Bochnia) lwowskiego architekta Jana Sas-Zubrzyckiego (1860-1935). Przed świątynią stoi XVII-wieczna dzwonnica konstrukcji słupowej, odbudowana w latach 90. XX wieku (obiekt na Małopolskim Szlaku Architektury Drewnianej).

Kopalnia Soli Bochnia posiada w swojej ofercie trasę „Śladami kaplic bocheńskich górników”. Zwiedzając położone głęboko pod ziemią miejsca kultu, można przekonać się, jak silna była duchowość górników, którzy swoje losy zawierzali Maryi (w kaplicy „Spotkanie z Matką” powstałej w 2008 roku ukazane zostały wizerunki Matki Bożej utrwalone po najważniejszych objawieniach, natomiast w kaplicy Matki Bożej Bocheńskiej znajduje się kopia cudownego obrazu i różaniec wykonany z kryształów soli) oraz patronom, przede wszystkim św. Kindze (w kaplicy jej poświęconej złożone zostały relikwie oraz stół ofiarny ze Starego Sącza, przy którym papież Jan Paweł II odprawiał mszę kanonizacyjną).

Ważnym miejscem pielgrzymkowym w regionie jest również Lipnica Murowana, promująca się jako „Ziemia Świętych” – są z nią związane trzy osoby wyniesione na ołtarze: św. Szymon, św. Urszula Ledóchowska (1865-1939) i bł. Maria Teresa Ledóchowska (1863-1922). Kościół Św. Szymona został wybudowany z fundacji Stanisława Lubomirskiego w miejscu, gdzie stał dom rodzinny zakonnika, jako wotum za zwycięstwo armii Rzeczypospolitej Obojga Narodów nad wojskami tureckimi pod Chocimiem (1621). Szymon z Lipnicy (1438/40-1482) ukończył studia na Akademii Krakowskiej, po czym wstąpił do zakonu bernardynów, w którym pełnił ważne funkcje (był m.in. gwardianem w Tarnowie, a następnie kaznodzieją katedralnym w Krakowie, członkiem kapituły generalnej w Pawii). Przez swoich współbraci był ceniony nie tylko za wiedzę, ale również za przestrzeganie surowych reguł zakonnych, pobożność i ofiarność. Zmarł w opinii świętości, posługując chorym w czasie zarazy, która nawiedziła Kraków w 1482 roku. Do jego grobu pielgrzymowali wierni, składając wota dziękczynne za otrzymane za jego pośrednictwem łaski. W 1685 roku został beatyfikowany, a 3 czerwca 2007 roku – kanonizowany przez papieża Benedykta XVI (ur. 1927). Na rynku w Lipnicy Murowanej znajduje się figura św. Szymona wzniesiona przez dumnych ze swojego ziomka mieszkańców w 1913 roku, a obok kościoła zobaczyć można zachowaną studnię z XVI wieku. W Lipnicy Murowanej wytyczony został szlak św. Szymona – przemierzając go,

można poznać nie tylko historię życia zakonnika, ale również najciekawsze zabytki w miejscowości (w tym drewniany kościół św. Leonarda wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO) oraz obiekty związane z przedstawicielkami zasłużonego dla historii Kościoła katolickiego rodu Ledóchowskich – św. Urszulą i bł. Marią Teresą. Tysiące turystów i pielgrzymów przyjeżdża każdego roku do Lipnicy Murowanej w niedzielę palmową – od 1958 roku odbywa się tam konkurs na najwyższą palmę wielkanocną. O popularności tego wydarzenia świadczy fakt, że częstymi gośćmi konkursu byli prezydenci Polski.

W Muzeum Ziemi Wiśnickiej, obok eksponatów związanych z historią i kulturą regionu, prezentowane są prace profesora krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych pochodzącego z Nowego Wiśnicza (od 1995 r. honorowego obywatela miasta), Czesława Dźwigaja – artysty rzeźbiarza, autora wielu pomników, w tym niemal 50 przedstawiających papieża Jana Pawła II. W jednej z sal zobaczyć można ich miniatury, w innej – projekty witraży.

Przez teren powiatu bocheńskiego przebiega fragment Małopolskiego Szlaku Architektury Drewnianej z zabytkowymi kościołami, interesującymi pod względem artystycznym, historycznym, sakralnym oraz kulturowym. Są to kościoły: śś. Piotra i Pawła i św. Stanisława Biskupa w Brzeźnicy k. Bochni, św. Andrzeja Boboli w Gawłowie, św. Joachima w Krzyżanowicach, śś. Szymona i Judy Tadeusza w Pogwizdowie (gm. Bochnia), Ducha Świętego w Chronowie (gm. Nowy Wiśnicz), Narodzenia NMP w Rajbrocie (gm. Lipnica Murowana), Wszystkich Świętych w Sobolowie (gm. Łapanów). Zachowane w tych kościołach rzeźby, polichromie i detale architektoniczne ukazują, jak rozwijała się duchowość i sztuka sakralna na przestrzeni stuleci.

W podbocheńskim Chełmie warto zobaczyć późnobarokowy kościół Narodzenia św. Jana Chrzciciela wzniesiony w 1. poł. XVIII wieku (w miejscu poprzednich, drewnianych). Wieś Chełm od XII wieku należała do zakonników Zakonu Rycerskiego Grobu Bożego w Jerozolimie (Bożogrobcy) – do 1819 roku, kiedy to nastąpiła kasata zakonu. Do ich obecności na tym terenie nawiązuje wiele elementów, przede wszystkim charakterystyczne podwójne krzyże (m.in. na dachu kościoła i dzwonnicy, na chrzcielnicy) oraz malowidła ściennie ukazujące nadanie przywilejów zakonowi bożogrobców. W 1999 roku otwarte zostało Muzeum Parafialne im. Stróżów Bożego Grobu w Chełmie (sale wystawowe urządzono w budynku parafialnym oraz w XVIII-wiecznej dzwonnicy) – eksponowane w nim przedmioty to pamiątki po działalności

bożogrobców w tej miejscowości (m.in. mszały, kroniki parafialne, dokumenty, ornaty i inne paramenty liturgiczne).

Oprócz omówionych najważniejszych zabytków sakralnych, na terenie powiatu bocheńskiego występują liczne kapliczki, figury i krzyże przydrożne. Są one głęboko zakorzenionym elementem krajobrazu, również kulturowego. Ich lokalizacja zawsze posiadała uzasadnienie (figury św. Floriana stawiane na centralnych placach miały chronić przed pożarem, figury św. Jana Nepomucena w pobliżu mostów i rzek – przed powodzią, przydrożne krzyże pełniły rolę drogowskazów – w znaczeniu dosłownym i przenośnym). Kapliczki stawiane były również z powodu dużych odległości od kościołów, to przy nich mieszkańcy spotykali się i wspólnie modlili. Szczególnie żywy był kult Matki Bożej – przy jej kapliczkach gromadzili się mieszkańcy wsi na tzw. majówkach (ten zwyczaj w niektórych miejscowościach przetrwał do dziś) [Niewidok 2019, s. 3]. Kapliczki miały zapewnić opiekę patronów, często były też fundowane jako wyraz wdzięczności za otrzymane łaski. Przykładem takiego obiektu jest kaplica „Pod Lipami” w Rozdziele Dolnym (gm. Żegocina). Budowano ją w latach 1958-1961 (prace były oficjalnie przerwane z uwagi na sytuację polityczną) wokół figury Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny – ta z kolei była wzniesiona przez dziedzica dworu w geście dziękczynienia za ocalenie z rabacji galicyjskiej (1846). Od początku figura była uznawana za cudowną i do dziś jest celem pielgrzymek.

Przydrożne budowle sakralne są atrakcyjnym uzupełnieniem programu podróży kulturowych mieszczących się w ramach turystyki religijnej i pielgrzymkowej.

Turystyka kulturowo-przyrodnicza

Powiat bocheński, oprócz wysokiej klasy zabytków, posiada również walory przyrodnicze, a zatem może być celem turystyki kulturowo-przyrodniczej.

W 1997 roku utworzony został Wiśnicko-Lipnicki Park Krajobrazowy. Tym samym ochroną prawną objęty został obszar dwóch gmin na południu regionu: Nowego Wiśnicza i Lipnicy Murowanej. Omówione w innych częściach niniejszego opracowania zabytki kultury materialnej współistnieją z cennym krajobrazem przyrodniczym. Przez teren Wiśnicko-Lipnickiego Parku Krajobrazowego prowadzi niebieski szlak turystyczny PTTK „Bochnia-Tymbark” o łącznej długości ponad 43 km, przy którym położone są najcenniejsze zabytki oraz atrakcje przyrodnicze. We wsi Połom Duży (gm. Nowy Wiśnicz) znajduje się rezerwat przyrody nieożywionej

Kamień-Grzyb (siedmiometrowa skała z piaskowca istebniańskiego, której kształt uformowały liczne procesy geologiczne). Na granicy Lipnicy Murowanej i Rajbrotu zobaczyć można pomnik przyrody Kamienie Brodzińskiego (grupa skał zbudowanych również z piaskowca istebniańskiego). Na terenie Wiśnicko-Lipnickiego Parku Krajobrazowego występuje ponad 670 gatunków roślin (znaczna ich część pozostaje pod ochroną) oraz wiele gatunków zwierząt, m.in. salamandra plamista, pstrąg potokowy, gronostaj europejski, bóbr, nietoperze (podkowiec mały, gacek brunatny, gacek wielkouch, mopek Barbastella i inne), bocian czarny.

Na terenie powiatu bocheńskiego (i wielickiego) leży największy w Małopolsce kompleks leśny – Puszcza Niepołomicka. Zajmuje obszar około 9,5 tysiąca hektarów i charakteryzuje się bogatą rzeźbą – niewielkie wzgórza w połączeniu z dolinami rzecznyymi, bagna i uroczyska tworzą urokliwy krajobraz. W Puszczy Niepołomickiej występuje ponad trzydzieści gatunków chronionych roślin (m.in. konwalia majowa, wilżyna ciernista, kalina koralowa), 175 gatunków ptaków (m.in. dzięcioł czarny, czapla siwa), płazy, nietoperze, sarny, jelenie, dziki oraz żubry (Ośrodek Hodowli Żubrów jest terenem ogrodzonym, zwierzęta można obserwować z wieży widokowej, po uzyskaniu zezwolenia Nadleśnictwa Niepołomice). W części puszczy położonej w gminie Drwinia utworzono trzy rezerваты przyrody: Lipówka, Dębina i Wiślisko Kobyłe, które mają na celu ochronę szczególnie cennych gatunków fauny i flory oraz zachowanie bioróżnorodności.

Poznawanie walorów przyrodniczych powiatu bocheńskiego można połączyć z aktywnym wypoczynkiem. W regionie wytyczone zostały trasy rowerowe, których przemierzanie umożliwi obserwowanie natury: Velo Raba (biorąca swój początek w Chabówce, a kończąca się w Uściu Solnym; w omawianym regionie przebiega przez Chełm, Stanisławice i Mikłuszowice) czy Wiślana Trasa Rowerowa (z Jawiszowic do Szczucina; przebiega przez północną część powiatu bocheńskiego).

Ważnym z punktu widzenia turystyki kulturowo-przyrodniczej miejscem jest Muzeum Motyli Arthropoda w Bochni. W placówce tej zgromadzono największą w kraju kolekcję ponad 5 tysięcy okazów motyli występujących w Europie, Afryce i obu Amerykach. Część zbiorów zdobyli podczas wypraw zagranicznych założyciele muzeum – Jacek i Filip Kobiela, którzy swoją pasją dzielą się z turystami od 2009 roku.

Na terenie powiatu bocheńskiego zrealizowana została koncepcja ekomuzeum jako „sieci rozproszonych w terenie obiektów tworzących żywą kolekcję” zakładanego

w celu „ochrony różnych obiektów z całym otoczeniem przyrodniczo-kulturowym” [Szalbot 2016, s. 163]. W literaturze pojawia się informacja o Ekomuzeum Ziemi Bocheńskiej [Szalbot 2016, s. 163; Mitura, Buczek-Kowalik 2012, s. 177; Furmankiewicz, Królikowska 2010, s. 63], które zostało utworzone na bazie izb regionalnych, gospodarstw agroturystycznych (organizujących warsztaty i pokazy edukacyjne) oraz obiektów atrakcyjnych przyrodniczo i kulturowo (Geologiczny Park Piaskowców Grodziskich w Żegocinie, Park św. Franciszka w Świniarach, Góra św. Jana w Mikłuszowicach).

Turystyka kulinarna

Wiele miejscowości powiatu bocheńskiego znanych jest z lokalnych potraw i produktów wytwarzanych według tradycyjnych receptur. Z tego powodu region można uznać za destynację turystyki kulinarnej jako szczególny rodzaj turystyki kulturowej zorientowanej na poznawanie typowych dla danego miejsca smaków.

W 2014 roku Małopolska przystąpiła do Europejskiej Sieci Regionalnego Dziedzictwa Kulinarne, która zrzesza lokalnych producentów żywności, a jednym z podstawowych celów jej działania jest wzmacnianie tożsamości lokalnej oraz podnoszenie atrakcyjności kulinarnej regionów. Członkami Sieci są m.in. Gospodarstwo Pasiczne „Pasieka u Kiejdów” (Bochnia), Gospodarstwo Pasiczne „Beskidzka Barć” (Tarnawa, gm. Łapanów) oraz pierogarnia „Pierozki Babci Władzi” (Trzciana).

Na prowadzonej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Liście Produktów Tradycyjnych znajdują się dwa wyroby z Lipnicy Murowanej: razowiec lipnicki (okrągły chleb wypiekany z mąki razowej na tradycyjnie przygotowanym rozczywie) i lipnicka lipina (napar z kwiatów lipy) oraz dwa z Nowego Wiśnicza: wiśnicki makaron domowy tradycyjny i rosół polski, przyrządzany według przepisu Stanisława Czernieckiego (XVII wiek), nadwornego kuchmistrza Aleksandra Michała Lubomirskiego (1614-1677), autora pierwszej polskiej książki kucharskiej „*Compendium ferculorum* albo zebranie potraw” wydanej w 1682 roku w Krakowie.

Okazją do degustacji regionalnych produktów i potraw są organizowane głównie w okresie letnim w większości gmin różnego rodzaju imprezy – festyny, pikniki, w czasie których swoje wyroby promują lokalni wytwórcy i koła gospodyń wiejskich. Największym przedsięwzięciem tego typu jest Małopolski Festiwal Smaku (organizowany od 2005 roku; w edycji 2022 jednym z przystanków będzie rynek

w Bochni), ale warto wspomnieć również o dorocznym konkursie palm wielkanocnych w Lipnicy Murowanej połączonym z targiem regionalnym oraz o Festiwalu Rosołu organizowanym od 2010 roku przez Lokalną Grupę Działania „Dolina Raby” (pierwsza edycja odbyła się na zamku w Wiśniczu, kolejne w innych miejscowościach, na terenie których działa stowarzyszenie, m.in. w Żegocinie, Łapanowie, Trzcianie i Bochni).

Rekomendując powiat bocheński jako cel podróży kulinarnych, nie sposób pominąć dwóch placówek muzealnych. W pobliżu kościoła parafialnego w Królówce (gm. Nowy Wiśnicz) działa Muzeum Mleczarstwa, prezentujące tradycje zapoczątkowane w XIX wieku, kiedy to powstała pierwsza w Galicji mleczarnia. Wyroby z mleczarni w Królówce (sery, masło, śmietana) spożywał sam cesarz Franciszek Józef I (1830-1916). Na wystawie zobaczyć można oryginalne dziewiętnastowieczne urządzenia. Obiekt jest otwarty dla zwiedzających w czasie Weekendu z zabytkami powiatu bocheńskiego, inne terminy wizyty należy uzgadniać telefonicznie. Z kolei w Chrostowej (gm. Łapanów) powstało Muzeum Książki Kucharskiej i Kulinarnej im. Stanisława Czernieckiego, którego celem jest promowanie sztuki kulinarnej – polskiej, regionalnej i lokalnej, tradycyjnej i ekologicznej.

Podsumowanie

Po przeprowadzeniu waloryzacji stwierdzono, że powiat bocheński jako region o wielkim potencjale turystyczno-kulturowym jest atrakcyjną destynacją turystyki kulturowej w obszarach: turystyki dziedzictwa kulturowego, turystyki obiektów przemysłowych i technicznych, turystyki religijnej i pielgrzymkowej, turystyki kulturowo-przyrodniczej oraz turystyki kulturalnej. Nie wyklucza to oczywiście możliwości uprawiania innych rodzajów turystyki kulturowej – literackiej (Bochnia i Lipnica Murowana leżą na szlaku Reading Małopolska. Literacka Małopolska), muzealnej, etnicznej (Żydowska Trasa Pamięci w Bochni, wystawa poświęcona historii bocheńskich Żydów w Muzeum im. prof. S. Fischera, kirkuty w Bochni i Nowym Wiśniczu, budynki dawnych synagog w Bochni) czy szeroko rozumianej turystyki edukacyjnej. Poszczególne miejsca i obiekty mogą stanowić zarówno samodzielny cel podróży, jak i elementy (uzupełnienie) większego programu zwiedzania Małopolski.

Bibliografia

- Bogacz-Wojtanowska E., Góral A., 2018, *Fenomen turystyki religijnej i pielgrzymek w Krakowie i Małopolsce*, Kraków
- Frodyma R., 1998, *Galicyjskie cmentarze wojenne. Przewodnik*, t. III: Brzesko-Bochnia-Limanowa, Piastów
- Furmankiewicz M., Królikowska K., 2010, *Partnerstwa terytorialne na obszarach wiejskich w Polsce w latach 1994-2006*, Wrocław
- Mikos von Rohrscheidt A., 2016, *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy*, Poznań
- Mitura T., Buczek-Kowalik M., 2012, *Ekomuzea w Polsce – przykład nowej muzeologii i promocji dziedzictwa lokalnego*, „Folia Geographica” nr 20, s. 173-183
- Mróz F., 2011, *Sanktuaria świętych i błogosławionych w Polsce – zarys problematyki*, [w:] *Turystyka religijna. Atrakcje turystyki religijnej*, red. Z. Kroplewski, A. Panasiuk, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 233-250
- Szalbot M., 2016, *W stronę ekologii muzeum*, [w:] K. Czerwińska, A. Drożdż, M. Dziegiel, M. Kujawska, M. Kurcz, Ł. Łuczaj, K. Marcol, G. Odoj, M. Szalbot, *Ekologia kulturowa. Perspektywy i interpretacje*, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Katowice, s. 163-174
- Niewidok K., 2019, *Kaplica „Pod Lipami” w Rozdziele Dolnym – pomnik przeszłości dla obecnych pokoleń*, „Wiadomości Bocheńskie”, nr 2, s. 3-5

Netografia

- Kopalnia Soli Bochnia, 2022, <https://kopalnia-bochnia.pl/>
- Oficjalna strona gminy Bochnia, 2022, <http://www.bochnia-gmina.pl/>
- Oficjalna strona gminy Drwinia, 2022, <http://www.drwinia.pl/aktualnosci>
- Oficjalna strona gminy Lipnica Murowana, 2022, <https://www.lipnicamurowana.pl/>
- Oficjalna strona gminy Łapanów, 2022, <http://lapanow.pl/>
- Oficjalna strona gminy Rzezawa, 2022, <https://www.rzezawa.pl/>
- Oficjalna strona gminy Trzciana, 2022, <http://www.trzciana.pl/>
- Oficjalna strona gminy Żegocina, 2022, <https://zegocina.pl/>
- Oficjalna strona miasta Bochnia, 2022, <https://bochnia.eu/>
- Oficjalna strona miasta i gminy Nowy Wiśnicz, 2022, <https://nowywisnicz.pl/>
- Oficjalna strona powiatu bocheńskiego, 2022, <https://www.powiat.bochnia.pl/>
- Oficjalna strona województwa małopolskiego, 2022, <https://www.malopolska.pl/>
- Szlak Architektury Drewnianej w Małopolsce, 2022, <http://www.drewniana.malopolska.pl/>
- Zamek Wiśnicz, 2022, <http://zamekwisnicz.pl/>